

J. L.

"Bolszewik"

Przegląd Socjologiczny Sociological Review 10, 793-806

1948

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Poza wspomnianymi artykułami w zeszycie I—II zamieszczono pracę pt. *Na torach gospodarki planowej*.

Zeszyt III (lipiec—wrzesień 1947) zawiera m. innymi artykuł Edmunda Pszczółkowskiego pt. *O nową strukturę spółdzielczości w Polsce*. Spółdzielczość w Polsce Ludowej określa autor jako poważne narzędzie mas pracujących w walce o utrwalenie demokracji ludowej. Spółdzielczość ma spełniać zadanie instrumentu, za pomocą którego państwo mogłoby realizować planową działalność gospodarczą. Dlatego musi być gotowa do wypełniania dyspozycji państwa, organizacyjnie sprawna i zdyscyplinowana. Te założenia dostarczyły podstawy teoretycznej przy ustalaniu nowej struktury spółdzielczości w Polsce.

W zeszycie IV (październik—grudzień 1947) mamy jako uzupełnienie tego artykułu uchwałę w sprawie struktury spółdzielczości w Polsce II Głównego Zjazdu Delegatów „Społem” — Związku Gospodarczego Spółdzielni R. P. oraz artykuł Stanisława Szwalbego — *Po II Głównym Zjeździe Delegatów „Społem”*.

Zeszyt III zawiera jeszcze artykuły: Mariana Weralskiego *Znaczenie teorii spółdzielczości Karola Gide'a*, Stanisława Garlickiego — *Spółdzielczość pracy a ubezpieczenia społeczne*, Antoniego Markowskiego — *Spółdzielczość w czasie wojny 1939—1945*, Józefa Świdrowskiego — *Reglamentacja obrotu płatniczego z zagranicą*, J. A. Kistanowa — *Etapy rozwoju handlu w ZSRR* (przekł. z ros. — zakończenie artykułu w zeszycie IV). W dziale „Materiały” — zamieszczono cenne przyczynki Marii Niemyskiej-Hessenowej z zakresu wychowania spółdzielczego pt. *Szkolenie spółdzielcze w Kanadzie*.

W zeszycie IV znajdujemy artykuły: Józefa Jasińskiego — *Spółdzielczość i światowe zagadnienia naftowe*, Zdzisława Szymańskiego — *Popyt i podaż w ubezpieczeniach*. W dziale „Materiały” i „Przyczynki” zamieszczono ponadto prace: Piotra Kaltenberga — *Quo vadis — Spółdzielczość i Państwo*, Józefa Niemca — *Bilans osiągnięć i nowe zamierzenia spółdzielczości* i Jakuba Drozdowicza — *Miejsce, zadania i organizacja powiatowych związków gminnych spółdzielni „Samopomoc Chłopska”*.

M. Ś.

PRZEGLĄD CZASOPISM RADZIECKICH „BOLSZEWIK”

Teoretyczny i polityczny organ C. K. W. K. P. (b) 1947.

Nr 7. I. Smirnow: *Piąty tom „Dzieł” W. I. Lenina*. N. Popowa: *Kobieta w Związku Radzieckim*. K. Litwin: *O historii narodu ukraińskiego*

Krytyka i bibliografia. F. Lundberg: *America's 60 Families*, 1946. Rec. W. Rubina.

Nr 8. A. Kurskij: *Socjalistyczny przemysł w okresie powojennym*. J. Franczew: *Ideologia burżuazyjnego nacjonalizmu w służbie imperialistycznej reakcji*. W Ameryce i w Anglii coraz częściej atakuje się zasadę suwerenności państw

narodowych. L. Wirth w zbiorze *Approach to World Peace* wyd. L. Bryson, L. Finkelstein i R. M. Mac Iver, (N. Y. 1944) pisze: „Stosunki między zorganizowanymi grupami w różnych częściach świata tak dalece się z sobą krzyżują a los każdego narodu do tego stopnia zaczyna być zależny od losów innych narodów, że pojawiła się nowa koncepcja suwerenności... Nawet najbardziej nieprzejednany nacjonalista musi dzisiaj przyznać, że szeroki regionalizm, kontynentalizm i uniwersalizm dyktują nową koncepcję ograniczonej narodowej suwerenności“. „Nie ulega wątpliwości — pisze Francew — że wszystkie te słówka w rodzaju „regionalizmu“, „kontynentalizmu“ i „uniwersalizmu“ są parawanem, za którym ukrywa się agresywna polityka wielkich imperialistycznych mocarstw, które dążą do podporządkowania sobie małych państw. I dlatego tylko... wysuwa się hasło ograniczenia narodowej suwerenności“. Francew wymienia, obok wspomnianej, następujące książki publicystów, historyków i socjologów, w których, jego zdaniem, propaguje się scharakteryzowane wyżej koncepcje: A. Cobban: *National Self-Determination*, London 1945, V. M. Dean: *The Struggle for World Order* N. Y. 1941, H. Kohn: *The Idea of Nationalism*. N. Y. 1944, Fr. Hertz: *Nationality in History and Politics*, N. Y. 1944, O. Jespersen: *Mankind, Nation and Individual*, London, 1946, W związku z kwestią suwerenności fałszywie według autora artykułu naświetla się zagadnienie narodu. (H. Kohn, *op. cit.*, A. Toynbee: *A. study of History* t. 4) i szkaluje się ruchy niepodległościowe. Postępowe siły świata ze Związkiem Radzieckim na czele zwalczają te reakcyjne teorie.

Krytyka i bibliografia. Recenzja P. Bondarenko z książki B. M. Kedrowa. *O ilościowych i jakościowych zmianach w przyrodzie*, wyd. Instytutu Filozofii 1946 str. 287. Książka według recenzenta posiada wiele braków.

G. Wasieckij: *Rozwój i umocnienie moralno-politycznej jedności radzieckiego społeczeństwa*.

Nr 9. W. Czerpakow: *Współczesne położenie gospodarcze w St. Zjednoczonych*.

Nr 10. K. Sielezniew: XXIX tom „Dzieł“ K. Marksa i F. Engelsa. I. Bliumin: *Współczesna ekonomia polityczna w Anglii*. Autor krótko charakteryzuje i krytykuje poglądy Keynesa, Robbinsa, Hayeka, ekonomiczne poglądy K. Poppera i labourzystów oraz stosunek tych ostatnich do teorii burżuazyjnych.

Krytyka i bibliografia. B. Rurikow: *O stosunku do literackiej spuścizny przeszłości* (przeгляд krytyczny). Biorąc za punkt wyjścia odczyt Żdanowa oraz jeden z artykułów Lenina w sprawie literatury, autor krytykuje sposób podejścia do dzieł poetów i powieściopisarzy przeszłości, z jakim spotyka się nie raz w czasopiśmie literackich w Z. S. R. R. „Z punktu widzenia interesów komunistycznego społeczeństwa — pisze Rurikow — z punktu widzenia współczesnej postępowej nauki jesteśmy obowiązani analizować dziedzictwo przeszłości, wskazywać w nim na to, co przodujące, postępowe, i na to, co reakcyjne, zacofane oraz na ich walkę; wyraźnie wytłumaczyć, co w tej spuściznie jest nam, ludziom radzieckim bliskie i co dalekie“. Nie można podchodzić do dzieł przeszłości „po kronikarsku, bezstronnie, jak kolekcjonerzy starożytności“, trzeba do nich podejść „jak budowniczy i twórcy nowego życia“.

Rec. L. Aleksiejewa pt. *Ubożenie klasy robotniczej w krajach kapitalistycznych* z książki Jürgena Kuczińskiego *A schort History of Labour Conditions under Industrial Capitalism* London 1942—1945. Recenzowane są 3 tomy, poświęcone Wk. Brytanii i Imperium Brytyjskiemu (I), St. Zjednoczonym (II) i Niemcom (III). Następne 4 tomy pracy obejmą Francję, Skandynawię, Holandię, i inne kraje. W t. VIII autor zamierza nakreślić teorię warunków pracy i scharakteryzować swoje stanowisko metodologiczne wobec badań tego zagadnienia. Recenzent zaznacza, że taka książka, jak recenzowana, obiektywnie naświetlająca warunki pracy, w krajach kapitalistycznych przy ich „wolności słowa“ jest rzadkością. „Trzy tomy... pisze Aleksiejew — które się ukazały, ważne są przede wszystkim dlatego, że zawarty w nich materiał potwierdza tezy Marksa i Lenina o absolutnym i względnym ubożeniu klasy robotniczej w ustroju kapitalistycznym. Przy tym należy zaznaczyć, że autor pisał swoją pracę, wykorzystując przede wszystkim oficjalne dane statystyczne“. Referent przytacza poszczególne wnioski i dane z pracy Kuczińskiego.

Nr 11. N. Jakowlew. *Radziecka szkoła jako narzędzie komunistycznego wychowania o olbrzymim znaczeniu*. Autor charakteryzuje radziecką szkołę, wskazuje na jej zasadniczą odmienność od szkoły burżuazyjnej. Następnie krytykuje poglądy pedagogiczne J. Deweya, wyrażone przez niego w książce pt. *Szkoła przyszłości*. Zadaniem szkoły radzieckiej jest wpojenie w młodzież marksistowsko-leninowskiego światopoglądu, wychowanie jej w duchu radzieckiej moralności, wpojenie radzieckiego patriotyzmu i świadomej dyscypliny. Jakowlew podkreśla znaczenie podręcznika i rolę wychowawczą komsomołu. Na zakończenie omawia braki wychowania szkolnego w Z. S. R. R. jedną z ich przyczyn upatrując w niedostatecznie wysokim poziomie pedagogiki (zwłaszcza prac, zamieszczanych w czasopiśmie „Sowietskaja pedagogika“).

G. Aleksandrow: *Filozofujący giernkowie amerykańskiej reakcji*. Aleksandrow poddaje dość szczegółowej krytyce poglądy Deweya, wyrażone m. inn. w książce *Problem of Men* (N. Y. 1946), podkreślając, że nowy idealizm — „instrumentalizm“ filozofii amerykańskiej nic nie dodaje nowego do dawnych reakcyjnych teorii Berkeley'a i Macha, obalonych w swoim czasie przez Lenina. Widoczny jest związek filozofii Dewey'a z imperialistycznymi i reakcyjnymi tendencjami politycznymi, panującymi w St. Zj. A. P.

Krytyka i bibliografia. H. Hoke: *Black Mail*. N. Y. 1944 i *It's a Secret*, N. Y. 1946. Recenzja J. Chawinsona. Książki zawierają obfity materiał do badań nad rozprzestrzenianiem się faszyzmu w Ameryce.

Nr 12. L. Byczkow: *Szesty tom Dzieł W. I. Lenina*. A Notkin: *Spoleczny dochód w Z.S.R.R. w powojennej pięcioletce*. O. Trachtenberg: „*Realizm“ i mistyka w angielskiej burżuazyjnej filozofii*. Autor krytykuje poglądy B. Russela, L. Wittgensteina, F. Schillera, Eddingtona, Jeansa, gen. Smutsa, neoscholastyków i innych.

Krytyka i bibliografia. B. Aleksandrow: *Przeciwko uproszczeniu i wulgaryzacji przy rozpatrywaniu problemów literatury w szkole*, (o czasopiśmie „Literatura w szkole“).

Nr 13. L. Slepow: *Siódmy tom „Dzieł“ W. I. Lenina*. A. Fadiejew: *O krytyce literackiej*. Nawiązując do postanowień C. K. W. K. P. (b) w sprawie literatury i odczytu Żdanowa p czasopismach „Zwieszda“ i „Leningrad“ Fadiejew wskazuje na braki wielu prac z dziedziny krytyki literackiej: niesłuszne uwielbianie Zachodu (I. Nusimow — *Puszkina i światowa literatura* 1941), nie zwracanie uwagi na apolityczność i bezideowość literatury, idealizację przeszłości (E. Izmailow: *Kazachska literatura radziecka* — w której to książce idealizuje się walkę chanów kazachskich z Rosją carską, nie biorąc pod uwagę faktu, że podboje carskiej Rosji były koniecznością i stanowiły krok na drodze do całkowitego oswobodzenia Kazachstanu w czasie Rewolucji Październikowej — odegrały więc rolę postępową). Zadaniem krytyki literackiej jest wyjaśnić ostatecznie te kwestie, podobnie jak i rozpracować zagadnienie narodowej formy twórczości. „Krytyk — pisze Fadiejew — powinien być... wychowawcą pisarzy i poetów, powinien stać się ich natchnieniem, wskazywać nowe drogi. Wielkie osiągnięcia socjalistycznego realizmu zawsze były nowatorskie... Powinniśmy dążyć do stworzenia nowego typu krytyków typu leninowsko-stalinowskiego, nieustraszonych, wykształconych, takich, którzy umieją być gospodarzami literackiego procesu“. Mimo braków jednak radziecka krytyka może się ostatnio poszczycić osiągnięciami. Stała się ona bardziej aktywna, walczy o socjalistyczny realizm. Jeszcze większymi osiągnięciami poszczycić się może radziecka nauka o literaturze, nowa nauka, przodująca całemu światu. Książki: Jermiłowa: *O Czechowie*, Jegolina: *Wolnościowe i patriotyczne idee rosyjskiej literatury XIX wieku* mimo niedociągnięć mogą służyć jako przykład. Ogólnym brakiem w dziedzinie nauki o literaturze jest nieuwzględnianie przy analizie całości społeczno-ekonomicznych warunków, czego nie zastąpi poprzedzanie analizy dzieła analizą stosunków ekonomicznych czyli wulgarny socjologizm.

E. Warg: *Reakcja i kościół katolicki*. „W wielu krajach kapitalistycznych reakcja przez tworzenie przy specjalnej pomocy kościoła katolickiego partii, opierających się o religię, stara się wzniecić waśnie w szeregach robotników, zatrzymać ich pod swoimi wpływami i oddzielić ich od postępowych partii robotniczych. Te usiłowania reakcji ułatwia okoliczność, że przesady religijne w ludowych masach są jeszcze b. silne“. Partie według Wargi tworzą tylko katolicy, którzy posiadają silną organizację, kościół, nie tworzą ich protestanci. Autor rozpatruje sytuację katolickich partii i ruchów politycznych w krajach demokracji ludowej (zwraca uwagę na fakt, że tam, gdzie istnieją partie chłopskie nie ma partii katolickich), Francji, Włoszech, Niemczech, Austrii i Belgii.

Krytyka i bibliografia. Recenzja B. Bychowskiego pt. *Filozofia obskurantyzmu* z książek: G. Satayana: *Persons Places. The Background of My Life*, N. Y. 1944 i *Realms of Being*, N. Y. 1942.

Recenzja I. Dworkina z książki L. J. Ewentowa: *Wojenna gospodarka Anglii* (pod red. Akad. I. Trachtenberga), 1946 str. 230 pt. *Szkodliwa książka o wojennej gospodarce Anglii*. Autor książki według recenzenta nie podchodzi po marksistowsku do zebranego zresztą obficie materiału — rozpatruje np. gospodarkę w oderwaniu od polityki, dzięki czemu popełnił wiele pomyłek: 1) tłumaczy opóźnianie w utworzeniu drugiego frontu przyczynami

gospodarczymi zamiast politycznymi, 2) fałszywie naświetla zagadnienie dochodu społecznego Anglii; 3) uważa, że Anglia stała się dłużnikiem kolonii i dominiów, twierdzi, że te ostatnie swoją polityką finansową mogą doprowadzić Anglię do załamania się funta szterlingów to jest, zdaniem recenzenta, do bankructwa; 4) twierdzi, że „Anglia musiała zaciągnąć pożyczkę w St. Zjednoczonych“, 5) wbrew Leninowi utrzymuje, że „wojna, wzmacniając rolę państwa... podnosi kapitalizm na wyższy szczebel rozwoju“. Rola, jaką spełnia książka Ewentowa jest niezwykle szkodliwa, wielkim błędem dotychczasowych krytyków tej książki było to, że odnieśli się do niej przychylnie.

Nr 14. M. Jowczuk: *Piąty tom „Pism“ J. W. Stalina*. M. Leonow: *Jedność metody dialektycznej i teorii materialistycznej w marksistowsko-leninowskiej filozofii*. Dopiero w łączności z dialektyczną metodą materializm stał się rzeczywiście naukowym światopoglądem. „Jedność naukowej metody i naukowej teorii w światopoglądzie marksistowskim czyni z niego niezrównany oręż poznania i zmieniania świata“. Stąd też wszyscy agenci burżuazji w klasie robotniczej starają się ją rozerwać. Lenin i Stalin zwycięsko te ataki odparli. — „Jedność dialektycznej metody i materialistycznej teorii znajduje swój najwyższy wyraz w praktycznej działalności partii bolszewickiej“.

Krytyka i bibliografia. K. Marks i F. Engels: *Wybór listów I. M. E. L.*, 1947. Recenzent — F. Konstantinow omawia bardziej charakterystyczne poglądy Marksa i Engelsa, wyrażone w listach, przytacza z nich cytaty. „W swoich listach — pisze on między innymi — Marks i Engels stają przed nami jako genialni myśliciele i rewolucjoniści, jako najszlachetniejsi z ludzi, a przyjaźń Marksa i Engelsa, dwóch wodzów proletariatu, przewyższa wszystkie legendy o przyjaźni“.

Nr 15. W. Klemienow: *Zwyrodnienie współczesnej burżuazyjnej sztuki*. „Współczesna burżuazyjna sztuka służy klasowym celom imperialistycznej burżuazji, służy tajnie i jawnie, bezpośrednio i pośrednio, w sposób wyrafinowany i wulgarny“. Cechami zwyrodniałej sztuki (chodzi autorowi specjalnie o malarstwo i rzeźbę) są: antyrealizm, antyhumanizm, irracjonalizm, indywidualizm, nacjonalizm i pesymizm. Cechy te znajduje autor w pracach Cézanne'a, Picasso i innych, otwarcie propaguje je burżuazyjna krytyka. Zupełnie inna jest sztuka w Z. S. R. R.

Krytyka i bibliografia. „La Pensée“ Revue du rationalisme moderne. Paris 1946—1947. Recenzja N. Sadowskiego. Autor recenzji streszcza i charakteryzuje kilka artykułów różnych autorów z „La Pensée“ i wysoko je ocenia. Jedynie w dziedzinie filozofii niezawsze, jego zdaniem, zachowana jest konsekwencja — za mało krytycznie odnosi się „La Pensée“ do Kartezjusza.

Nr 16. A. A. Żdanow. *Wystąpienie w czasie dyskusji nad książką G. F. Aleksandrowa: Historia zachodnio-europejskiej filozofii*¹⁾. I. Wołkow: *Ośmy*

¹⁾ Główne myśli tego przemówienia podane zostały w tomie IX „Przeglądu Socjologicznego“ str. 365—366.

tom „Dzieł“ W. I. Lenina. B. Bychowski: *Marazm współczesnej burżuazyjnej filozofii*¹⁾. A. Kosulnikow, S. Petrow: *Dziewiąty tom „Dzieł“ W. I. Lenina*. I. Zubkow: *Krach wojennej ideologii i wojennej szkoły faszystowskich Niemiec*. Autor charakteryzuje i krytykuje poglądy Clausewitza, Schlieffena i Ludendorffa jako teoretyków niemieckiej szkoły strategicznej. Teorie ich okazały się błędne, czego najlepszym dowodem jest klęska faszystowskich Niemiec w wojnie z Z. S. R. R. Przewodząca teoria strategiczna Z. S. R. R. wykazała w niej swą całkowitą wyższość.

Krytyka i bibliografia. Recenzja W. Kolbanowskiego pt. *O marksistowskie oświecenie problemów psychologii z książki S. L. Rubinsztejna: Zasady psychologii ogólnej*²⁾.

Recenzja I. Gładkova z książki E. Wargi pt. *Zmiany w gospodarce kapitalizmu w wyniku drugiej wojny światowej*³⁾.

Nr 18. W. Krużkow: *Szesty tom „Dzieł“ J. W. Stalina*. P. Wyszynskij: *Radziecki patriotyzm i jego wielka siła*. Radziecki patriotyzm — umiłowanie socjalistycznej ojczyzny i radzieckiego ustroju jest patriotyzmem wyższego typu; różni się on jakościowo od patriotyzmu starego społeczeństwa. Nie pociąga on wcale za sobą zatarcia różnic narodowościowych, w jego natomiast imieniu prowadzi się walkę z nacjonalizmem i jego przeżytkami. Prawdziwe umiłowanie własnego narodu i jego tradycji możliwe jest dopiero w społeczeństwie socjalistycznym; dopiero w społeczeństwie socjalistycznym osiągnięcia rodzimej nauki i kultury zostały należycie ocenione. Ludzie radzieccy są głęboko przeniknięci patriotyzmem. Wykroczeniem przeciw niemu jest zachwywanie się burżuazyjną kulturą, która przeżywa obecnie okres upadku.

Krytyka i bibliografia. Recenzja M. Cebenka pt. *Dwie koncepcje moralności* z książek A. Bridoux. *Morale* Paris, 1946 i R. Garaudy: *Le communisme et la morale*, Paris, 1945. Praca Bridoux według recenzenta jest typowa dla zachodniego pseudosocjalistów, ujmujących moralność w oderwaniu od historii i walki klas. Autor, zdaniem recenzenta, błędnie sądzi, że normy moralne nie dadzą się wyprowadzić z twierdzeń naukowych. Jego książka służy interesom kapitalistów i imperialistów, gdyż twierdzi się w niej, że ustrój socjalistyczny może zapanować tylko w rezultacie moralnego udoskonalenia się ludzi. Przeciwnie w broszurze Garaudyego znajdujemy wykład moralności marksistowskiej. Recenzent podaje jego streszczenie.

Nr 19. I. Kuzminow: *Triumf radzieckiej socjalistycznej gospodarki*. G. Fiedorow: *Walka między starym i nowym w społeczeństwie radzieckim*. Prawo sprzeczności i walki między starym i nowym jest ogólnym prawem, znajdującym zastosowanie w przyrodzie i w społeczeństwie. W społeczeństwie radzieckim zostały przewyżczone sprzeczności społeczeństwa kapitalistycznego. Walka nowego ze starym w ustroju socjalistycznym jest walką z inercją, z żywio-

¹⁾ Treść tego artykułu — patrz tom IX „Przeglądu Socjologicznego“ str. 462—463.

²⁾ Patrz sprawozdanie z recenzji Kolbanowskiego z tej książki zamieszczone w czasopiśmie „Sowietskaja Piedadogika“ w tomie IX „Przeglądu Socjologicznego“ str. 376—382.

³⁾ Patrz sprawozdanie z recenzji tej książki pióra A. Szejnersona, zamieszczone w czasopiśmie „Płanowoje Chożajstwo“ 3/47 w tomie IX „Przeglądu Socjologicznego“ str. 368—371.

łowością, biurakrytymem, walką z przeżytkami ideologii burżuazyjnej, z „objektywizmem“, odrywaniem teorii od praktyki, dogmatyzmem. Niezwykle ważnym przejawem tej walki jest krytyka i samokrytyka, której czynną formą jest socjalistyczne współzawodnictwo.

Nr 20 w znacznej części jest poświęcony 30-leciu Wielkiej Rewolucji Październikowej i 30-leciu władzy radzieckiej.

A. Żdanow: *O położeniu międzynarodowym*¹⁾. P. Pospiełow: *Partia Lenina-Stalina przewodząca i kierownicza siła radzieckiego społeczeństwa*. A. Wołgow: *Wielka Październikowa Rewolucja i warstwa chłopska*. M. Rozenal: *Zwycięstwo socjalistycznej rewolucji i wychowanie nowego, radzieckiego człowieka*.

Krytyka i bibliografia. I. Kuźminow: *Kapitalistyczne monopole i wojna*. Z powodu książki J. S. Allenna: *Kapitalistyczne monopole i wojna*.

Nr 21 podobnie jak i poprzedni w znacznej części poświęcony jest 30 rocznicy Rewolucji Październikowej. W. M. Mołotow: *Trzydziestolecie Wielkiej Październikowej Rewolucji*. Odczyt, wygłoszony podczas uroczystego posiedzenia Moskiewskiej Rady z dn. 6. XI. 1947 r. M. Rodionow. *Trzydzieści lat Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Rad*. K. Ostrowitianow: *Rola państwa radzieckiego w rozwoju socjalistycznej gospodarki*. W przeciwstawieniu do gospodarki kapitalistycznej, w ramach której rozwój, stale zresztą hamowany przez kryzysy, odbywała się żywiołowo, gospodarka socjalistyczna, kierowana w sposób planowy przez państwo radzieckie, rozwija się harmonijnie i bez wstrząsów. Kierownikiem Państwa radzieckiego jest Partia Komunistyczna.

Krytyka i bibliografia. Recenzja L. Byczkowa z książki pt. *Bolszewicy w okresie przygotowania i przeprowadzenia Wielkiej Październikowej Socjalistycznej Rewolucji*. Kronika wydarzeń w Piotrogradzie. T. I. Kwiecień—październik 1917 r. Leningrad 1947, str. 521. Przy zestawieniu tej kroniki wykorzystano obfity materiał z opracowań, archiwów, gazet itd.

Nr 22. G. Obiczkin: *Dziesiąty tom „Dzieł“ W. I. Lenina*. N. Jakowlew: *O wykładaniu ojczyznej historii*. Przewrót w wykładaniu historii ojczyznej zaszedł z chwilą opublikowania decyzji rządu i C. K. Partii w 1934 r., oraz uwag Stalina, Kirowa i Żdanowa z 1936 r. Olbrzymią rolę przy wykładaniu historii odgrywają podręczniki. Nie zawsze stoją one jednak na wysokości zadania — aż do ostatnich ich wydań nie usunięto z nich poważnych błędów (normańska teoria pochodzenia państwa rosyjskiego, fałszywe oświetlenie historii przyłączenia państw azjatyckich do Rosji, za słabe podkreślenie roli proletariatu jako wodza wolnościowych ruchów ujarzmionych ludów w Rosji carskiej, niedoceniające znaczenia postępowej rosyjskiej kultury itd.). Zbyt sucho przedstawia się w podręcznikach radziecki okres historii ludów Z. S. R. R. którego poznanie posiada tak wielkie znaczenie wychowawcze dla młodzieży, mało uwagi poświęca się polityce państw imperialistycznych. W. Moszietow, W. Lesakow: *O demokratycznych przekształceniach w krajach nowej demokracji*.

¹⁾ Patrz tom IX „Przeglądu Socjologicznego“ str. 331—341.

Nr 23. P. Fiedosiejew: *Siódmy tom „Dzieł“ W. I. Stalina*. A. Leontiew: *O politycznej ekonomii socjalizmu*. Polityczną ekonomię socjalizmu stworzyć mogli dopiero Lenin i Stalin, uogólniając doświadczenia zdobyte przy budowaniu społeczeństwa socjalistycznego. Jest ona nauką, stanowiącą wyższy stopień rozwoju ekonomii. Prawa gospodarki socjalistycznej różnią się tym od praw gospodarki kapitalistycznej, że są prawami świadomego rozwoju bez wyzysku większości przez mniejszość, gdy prawa gospodarki kapitalistycznej działają żywiołowo na drodze wyzysku mas pracujących. Rozwój w ustroju socjalistycznym odbywa się poprzez sprzeczności, które nie są antagonistyczne, t. zn. są możliwe do rozwiązania bez rewolucji. Wielkim wkładem do ekonomii socjalizmu jest teoria planowania gospodarki, stworzona przez Stalina. Stósuując jej zasady m. in. zasadę tworzenia rezerw można ograniczyć do minimum elementy przypadkowości i żywiołowości w rozwoju (warunki meteorologiczne, istniejący obok odgrywającego ważniejszą rolę rynku zorganizowanego rynek niezorganizowany itd.). Ekonomia polityczna socjalizmu wskazuje na rolę państwa radzieckiego, jako kierownika socjalistycznej gospodarki, podczas gdy w ustroju kapitalistycznym państwo jest narzędziem ucisku mas pracujących przez burżuazję. Pogląd na rolę państwa w gospodarce socjalistycznej jak i inne prawa ekonomicznego życia zawarte są w konstytucji stalinowskiej. Ekonomia polityczna socjalizmu stwierdza, że w ustroju socjalistycznym dzięki uspołecznieniu własności (państwo, spółdzielczość) stosunki wytwórcze harmonizują ze stanem sił wytwórczych, co stwarza podstawę dla wspianiałego, harmonijnego rozwoju gospodarki radzieckiej bez kryzysów i wstrząsów. Wskazuje ona także na fakt, że w ustroju socjalistycznym praca jest swobodna, ludzie pracują na siebie dzięki czemu może wzrastać wydajność pracy. Zasada: «od każdego według jego zdolności, każdemu według jego pracy» jest nie tylko postulatem, jest rzeczywistym prawem życia społecznego. Płace kształtują się według wyników pracy, działanie prawa wartości w ustroju socjalistycznym nie zostało zawieszane, ale działanie jego nie pociąga za sobą zgubnych dla ludzi konsekwencji. Społeczeństwo socjalistyczne świadomie kieruje własnym rozwojem ku komunizmowi dzięki znajomości praw ekonomicznych swojej epoki.

Krytyka i bibliografia. E. Żukow: *Zaostrzenie się kryzysu systemu kolonialnego*. Recenzja L. Zwonowa z książki M. Leonowa: *Marxistowska metoda dialektyczna*. 1947, str. 212. Książka mimo pewnych zalet (popularny język, obfitość przykładów, jasny wykład teorii przyczynowości) nie może być dobrym podręcznikiem. Do braków jej należą 1. nie napisano jej według zasady bolszewickiej partyjności, 2. nie ma w niej krytyki teorii metafizycznych, 3. pojawienie się marksizmu uważa się w książce za kontynuację rozwoju postępowych teorii przeszłości a nie za skok rewolucyjny naprzód, 4. nie uwzględniono w niej wkładu Lenina i Stalina do teorii diamentu, 5. nie wskazano na sprzeczności w społeczeństwie socjalistycznym (na rolę krytyki i samokrytyki).

Recenzja I. Gładkova pt. *Szkodliwa książka o przemyśle St. Zj. A. P.* z książki M. Bokszyckiego: *Techniczno-ekonomiczne zmiany w przemyśle St. Zjednoczonych w czasie drugiej wojny światowej* 1947, str. 328. Bokszyckij,

zdaniem recenzenta, przyjmuje metodologiczne stanowisko burżuazyjnych ekonomistów i naświetla zagadnienia gospodarki kapitalistycznej wyłącznie z techniczno-ekonomicznego punktu widzenia w oderwaniu od warunków społeczno-gospodarczych. Wnioski, jakie można wysnuć z całości książki, mimo deklaracji jej autora, są sprzeczne z podstawowymi twierdzeniami marksizmu — leninizmu na rolę ustroju kapitalistycznego jako hamulca w rozwoju techniki i produkcji w chwili obecnej. Autor książki opiera się bezkrytycznie na źródłach burżuazyjnych a wypowiedzi kierowników gospodarki kapitalistycznej bierze za dobrą monetę. Nie stara się on wcale wykazać wzrostu sprzeczności w imperialistycznym stadium gospodarki kapitalistycznej, podkreśla natomiast techniczne i ekonomiczne osiągnięcia tej gospodarki w St. Zjednoczonych w czasie wojny. Nie bada on zjawisk w ich wzajemnym powiązaniu a wychwytuje oddzielne fakty dla poparcia swoich tez.

Nr 24. S. Nieznanow, K. Ostrouchowa: *Jedenasty tom „Dzieł“ W. I. Lenina*. K. Płotnikow: *Znaczenie radzieckiej reformy pieniężnej z 1947 r. dla gospodarki narodowej*.

Krytyka i bibliografia. Recenzja E. Morozowa pt. *Książka, fałszująca historię rosyjskiej myśli społecznej* z książki B. Oszerowicza pt. *Szkice z historii rosyjskiej myśli w dziedzinie prawa karnego*. „Najważniejszy brak recenzowanej książki — pisze Morozow — polega na niedocenianiu i pomniejszaniu oryginalności i samodzielności rosyjskiej myśli społecznej w dziedzinie filozofii i prawa, w przecenianiu znaczenia wpływu zachodnio europejskich filozoficznych i prawnych idei na kształtowanie się rosyjskiej myśli społecznej“.

Recenzja E. Pomogajewej i P. Trofimowa pt. *Przeciwko idealizmowi, o dialektyczny materializm* z książki M. Cornfortha *Science versus Idealism* London, 1946. Autor książki, deklarujący się jako zwolennik materializmu dialektycznego, przeprowadza krytykę subiektywnego idealizmu i kierunków zbliżonych. Na szczególną uwagę według recenzentów zasługuje krytyka poglądów Russela, Wittgensteina i Carnapa, wskazująca na związek ich z subiektywnym idealizmem. Recenzowana książka może służyć jako świadectwo walki, jaką toczy angielska postępowo inteligencja z reakcyjną idealistyczną filozofią. Brak pracy Confortha polega na niedostatecznym wyjaśnieniu roli społecznej współczesnego logicznego pozytywizmu. Nie jest on, jak pisze Conforth, filozofią drobno-burżuazyjnej inteligencji i naukowych pracowników, szczerze oddanych swojemu zawodowi, ale chcących stać zdala od wielkich walk społecznych. Twórcy jego — „to filozoficzni lokaje imperialistycznej burżuazji, którzy czynnie uczestniczą w społecznej walce współczesności, występując po stronie reakcji przeciwko siłom demokracji“.

1948. Nr 1. Art. wstępny. *Leninizm — broń o olbrzymim znaczeniu w walce o zwycięstwo komunizmu*. W. Mołodcow: *Znakomity wzór partyjności w filozofii* (w związku z ukazaniem się 14 tomu „Dzieł“ W. I. Lenina). Recenzja W. Fomina z książki N. Wozniesińskiego pt. *Wojenna gospodarka Z. S. R. R. w okresie wojny Ojczyźnianej*. 1947, str. 192. Nakład 250000 egzemplarzy. Recenzent uważa książkę Wozniesińskiego za wielkie osiągnięcie radzieckiej ekonomii. „Może ona służyć — pisze on — za przykład zespolenia

teorii i praktyki. Teoretyczne wywody autora opierają się o analizę bogatego materiału faktycznego dostarczonego przez praktykę gospodarczego budownictwa. Autor po mistrzowsku zastosowuje leninowsko-stalinowską teorię do analizy socjalistycznej gospodarki. „Książka — czytamy dalej — jest przykładem zastosowania leninowsko-stalinowskiej zasady partyjności w pracy teoretycznej. Napisana w bojowym, ofenzywnym duchu, poddaje unicestwiającej krytyce burżuazyjne, antymarksistowskie poglądy i twierdzenia, prowadzona jest w niej w sposób nieprzejednany. walka przeciwko wypaczaniu twierdzeń marksistowskiej metodologii. Wzmaga ona uczucie narodowej dumy. Z ogromną, naukową mocą przekonywania autor pokazuje niezwykłą siłę radzieckiego ustroju, niewyczerpane źródła bezustannego dźwigania się wzwyż gospodarczej potęgi naszej Ojczyzny, posiadającą decydujące znaczenie wyższość socjalistycznej gospodarki w jej współzawodnictwie z gospodarką gnijącego kapitalizmu. Charakterystyczne jest dla książki bolszewickie, polityczne podejście do zjawisk ekonomicznych. Autor wskazuje na jedność polityki i gospodarki, polityczną istotę poddanych analizie faktów gospodarczych i ich znaczenie w świetle zadań stojących przed naszym krajem”. „Metodologicznym punktem wyjścia w książce jest następujące twierdzenie, sformułowane we wstępnym rozdziale: „Wojna ojczyzniana tworzy nowy okres w rozwoju socjalistycznej gospodarki — okres gospodarki wojennej. Wojenną gospodarkę Z. S. R. R. charakteryzują specjalne gospodarcze prawidłowości w dziedzinie produkcji i rozdziału. Okresowi wojennej gospodarki Z. S. R. R. odpowiada osobny dział ekonomii politycznej. Teorię wojennej gospodarki socjalizmu stworzył w swoich pracach nasz wódz — wielki Stalin”. „Ten metodologiczny punkt wyjścia, — pisze dalej recenzent — przyjęty i zastosowany w książce, okazał się niezwykle płodny. Odpowiada on charakterowi marksistowsko-leninowskiej ekonomii politycznej jako nauki historycznej“. W dalszym ciągu recenzji podane jest streszczenie i charakterystyka poszczególnych rozdziałów książki, przy czym stale podkreśla się jej wyjątkową ważność.

Nr 2. S. Petrow, M. Stuczebnikowa: *Dwunasty tom „Dzieł“ W. I. Lenina. M. Mitin: Kryzys burżuazyjnej demokracji.* Burżuazyjna demokracja jest ustrojem społeczno-politycznym, który odpowiada wolno konkurencyjnemu okresowi rozwoju kapitalizmu. Obecnie w epoce kapitalizmu monopolistycznego mamy w krajach burżuazyjnych nawrót do reakcji, do ustrojów typu faszystowskiego. Ostry kryzys demokracji widzimy w St. Zjednoczonych, daje się on także odczuwać w Anglii. „Burżuazyjny ustrój i burżuazyjna demokracja utrzymują się głównie tylko dlatego, że klasa robotnicza krajów kapitalistycznych nie docenia swoich sił, nie jest dostatecznie zwarta“. -Ujemną rolę w ruchu robotniczym grają pravicowi socjal-demokraci, którzy broniąc demokracji burżuazyjnej bronią jednocześnie i kapitalizmu.

Recenzja I. Siergiejewskiego z książki B. Mejlacha: *Lenin i problemy rosyjskiej literatury.* Recenzja I. Kołbanowskiego z 1—6 Nr. czasopisma „Nowe Drogi“ wyd. K. C. P. P. R.

Nr 3. O operze „Wielka przyjaźń“ W. Muradelliego — postanowienia Centralnego Komitetu W. K. P. (b). W swoich postanowieniach C. K. W. K. P. (b) potępia wspomnianą operę i kierunek formalistyczny we współczesnej muzyce

Z. S. R. R. (Prokofiew Szostakowicz, Chaczaturian, Szebalin, Popow, Miaskowski i inni), którego przedstawiciele według postanowień naśladują muzykę Zachodu, będącą narzędziem w rękach imperialistów. Muzyka formalistów jest antydemokratyczna, niezrozumiała, niemelodyjna, pełna dysonansów, itd. Krytyka muzyczna w Z. S. R. R. nie jest głosem opinii obywateli Z. S. R. R. a stała się tubą niektórych kompozytorów. Także i organizacja muzyków i Komitet do Spraw Sztuki przy Radzie Ministrów nie spełniły swego zadania. C. K. Partii wzywa organy partyjne i radzieckie oraz muzyków radzieckich do zwalczania formalizmu i skierowania muzyki ku realizmowi i klasycznemu formom. W numerze 3 szereg artykułów poświęcono Manifestowi Komunistycznemu. Recenzja I. Dworkina pt. *Niemarksistowska książka o przemyśle krajów kapitalistycznych* z książki S. Wiszniewa: *Przemysł krajów kapitalistycznych w czasie drugiej wojny światowej*. Str. 222. Red. odp. L. J. Ewentow. Głównym błędem metodologicznym autora jest podejście do tematu od strony techniki i ekonomiki bez uwzględnienia takich procesów, jak koncentracja kapitału, rola monopoli, walka klas itd. Dzięki temu cały szereg twierdzeń książki nie odpowiada prawdzie. Książka jest przeniknięta duchem obiektywizmu a nie partyjności, nie spełnia warunków, jaki stawia się radzieckim pracom naukowym.

Nr 4. w części poświęcony jest rocznicy Manifestu Komunistycznego. Ponadto w numerze znajdujemy sprawozdanie z dyskusji nad książką M. Rozentala *Marksistowska metoda dialektyczna*.

Nr 5. M. Leonow: *Krytyka i samokrytyka jako prawidłowość rozwoju radzieckiego społeczeństwa*. G. Aleksandrow: *Bankructwo burżuazyjnej socjologii*. Autor krytykuje oderwane poglądy publicystów, polityków, historyków, socjologów i działaczy społecznych z XX i XIX wieku. Głównym celem ich działalności jest, zdaniem autora, „udowodnienie“ tezy, że kapitalizm będzie trwał wiecznie i „obalanie“ marksizmu. Część artykułu poświęca Aleksandrow charakterystyce marksizmu-leninizmu i jego roli w Z. S. R. R., obronie zasady suwerenności narodowej w związku z artykułem Laskiego: *The Crisis in Our Civilisation*. I. Kuzminow: *O państwowo-monopolistycznym kapitalizmie*. Gospodarka kapitalistyczna (w Anglii i Ameryce) weszła w okres państwowo-monopolistyczny. W tym okresie państwo — narzędzie w rękach wielkich monopolistów — zaczyna czynnie ingerować w gospodarkę. Państwowo-monopolistyczny kapitalizm jest systemem reakcyjnym i ci pisarze (np. Allen: *World Monopoly and Peace*), którzy uważają, że może on spełnić rolę pozytywną, popełniają wielki błąd.

Recenzja L. Gatowskiego pt. *W niewoli burżuazyjnej metodologii z pracy zbiorowej: Wojenna gospodarka krajów kapitalistycznych i przejście do gospodarki pokojowej*. Pod redakcją I. A. Trachtenberga, 1947. „W pracy — pisze recenzent — nie przeprowadzono marksistowskiej analizy współczesnej kapitalistycznej gospodarki. Kwestie gospodarcze rozpatrywane są w niej w oderwaniu od stosunków produkcyjnych i walki klas, nie ma konkretnej analizy rozwoju ogólnego kryzysu kapitalizmu i imperialistycznych sprzeczności. W książce nie wspomina się o kwestii walki dwóch systemów — socjalistycznego i kapitalistycznego... Treść pracy w zasadzie sprowadza się do niekrytycznego

podania materiałów, pochodzących ze źródeł burżuazyjnych. Dla książki charakterystyczne jest apolityczne, „techniczno-ekonomiczne“ podejście przy wyjaśnianiu problemów kapitalistycznej ekonomiki“. Wręcz szkodliwy według recenzenta jest artykuł, napisany przez L. Ewentowa.

Nr 6. A. Arizjan: *Trzynasty tom „Dzieł“ W. I. Lenina*. P. Gapoczka. *Zharmonizowanie interesów jednostki i społeczeństwa w ustroju socjalistycznym*. W przeciwstawieniu do ustroju kapitalistycznego w ustroju socjalistycznym interes jednostki i społeczeństwa pokrywają się ze sobą. Jest to możliwe dzięki zlikwidowaniu prywatnej własności na środki produkcji, dzięki polityce partii bolszewickiej i rządu radzieckiego. Ważnym elementem tej polityki jest walka z zasadą równych płac (urawniłowka), przeprowadzanie socjalistycznego współzawodnictwa itd.

Sprawozdanie z pracy zbiorowej pt. *Narada działaczy radzieckiej muzyki w C. K. W. K. P.* (b).

Nr 7. A. Zworkin: *Drugi rozwój radzieckiej techniki przemysłowej w okresie powojennym*. W. Swietłow, T. Ojzerman: *Pojawienie się marksizmu jako rewolucyjny przewrót w dziedzinie filozofii*.

Nr 8. N. Fominow, L. Byczkow: *Piętnasty tom „Dzieł“ W. I. Lenina*. B. Bychowski: *Filozofujący obskuranci* (o filozofii amerykańskiego personalizmu).

Krytyka i bibliografia. Recenzja I. Dworkina pt. *Książki, demaskujące rolę monopoli przy przygotowywaniu drugiej wojny światowej* z pracy: A. Nordena: *Lehren deutscher Geschichte*, Berlin, 1947 i R. Sasuly: *I. G. Farben* N. Y. 1947.

Nr 9. G. Gak. *Zagadnienia etyki w marksistowsko-leninowskim światopoglądzie*. Dopiero marksizm uczynił z etyki naukę, moralna prawda w której jest tak samo obiektywna jak prawda w innych naukach. Komunistyczna etyka jest nauką o obowiązkach pracujących w stosunku do socjalistycznego społeczeństwa, do radzieckiego państwa, do socjalistycznej ojczyzny i o wzajemnych obowiązkach ludzi względem siebie. Kamieniem węgielnym etyki marksistowskiej jest nie jednostka a masa. Komunistyczna moralność żąda wierności Ojczyźnie, męstwa, ofiarności, surowości w stosunku do wrogów, partyjności, walki z nacjonalizmem, krytyki i samokrytyki, życzliwości w stosunku do współtowarzyszy w pracy dla wspólnego dobra. Najlepszym wyrazicielem zasad marksistowskiej moralności jest partia bolszewicka, która według Lenina jest rozumem, honorem i sumieniem naszej epoki.

A. Tarasienkow: *Radziecka literatura na drodze socjalistycznego realizmu*. „Wierność prawdzie życiowej, świadomą komunistyczne nastawienie na pracę dla osiągnięcia celu, służba socjalistycznej Ojczyźnie, umiejętność dostrzeżenia dnia jutrzejszego swojego ludu — oto główne wskazania dla pisarzy, którzy w swojej twórczości chcą posługiwać się metodą socjalistycznego realizmu“.

¹⁾ Przemówienie A. Żdanowa — patrz str. 529—536 niniejszego tomu „Przeglądu Socjologicznego“.

W realizmie socjalistycznym są także elementy romantyczne. Socjalistyczny realizm nie dyktuje szczegółowych przepisów co do stylu.

Nr 10. M. Jowczuk: *Światopogląd W. G. Bielińskiego* (w związku ze 100 rocznicą śmierci).

Krytyka i bibliografia. Rec. A. Bogołowa pt. Książka o zubożeniu amerykańskich farmerów z książki Lee Freyera: *The American Farmer. His Problems and his Prospects*.

Nr 11. L. Iljiczew, G. Obiczkin: *Szesnasty tom „Dzieł“ W. I. Lenina*.

Krytyka i bibliografia. Recenzja D. Konakowa z książki A. J. Notkina pt. *Zarys teorii socjalistycznej produkcji*. Autor książki według recenzenta nie wywiązał się ze swego zadania w sposób zadawalający.

Recenzja P. Trofimowa i E. Pomogajewej z książki B. Russela: *History of Western Philosophy and its Connection with Political and Social Circumstances*. London, 1946, str. 916. W recenzji Russela nazywa się „filozofującym bandytą“ ze względu na jego wystąpienia polityczne w 1947 r. Książka poddana jest b. ostrej krytyce. Recenzenci uważają, że zadania przedstawienia historii filozofii w związku z prądami społecznymi nie spełnia ona wcale. Ode-rwanie filozofii od jej społecznego podłoża potrzebne jest Russelowi dla jej falsyfikacji w duchu jego subiektywno-idealistycznego i mistyczno-teologicznego systemu.

Nr 12. G. Glizerman: *O zniesieniu przeciwstawienia między pracą fizyczną i umysłową*. „Wraz z rozpowszechnianiem się prywatnej własności na środki produkcji i klasowego wyzysku praca umysłowa oddzieliła się od fizycznej. Zanikanie przeciwstawienia między pracą fizyczną a umysłową rozpoczęło się od czasów Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji“ dzięki reformom politycznym (zagarnięcie władzy przez proletariat) i kulturalnym (wprowadzenie powszechnego nauczania — przed ostatnią wojną w Z. S. R. R. uczyło się 47,4 milionów ludzi, czyli $\frac{1}{4}$ wszystkich mieszkańców). „W związku z tym w sposób zasadniczy zmieniły się stosunki między inteligencją a ludem, zniknęła przepaść rozdzielająca inteligencję i lud w klasowym antagonistycznym społeczeństwie... Inteligencja w Z. S. R. R. formuje się na podstawie ogólnego kulturalnego rozwoju całego ludu... W pierwszej fazie komunizmu przeciwieństwa między pracą umysłową i fizyczną nie są jeszcze zupełnie zniesione“. Pierwszym warunkiem dla dokonania tego zadania jest upowszechnienie oświaty. Wielkie znaczenie ma tu także ruch stachanowski, dzięki któremu robotnicy podnoszą się na wyższy poziom kulturalno-techniczny. Drugim warunkiem jest „dalszy rozwój materialno-technicznej podstawy produkcji“. Ważną okolicznością pod tym względem jest zanikanie pracy ręcznej niekwalifikowanej, jej mechanizacja. Z drugiej strony w Związku Radzieckim przejawia się dbałość o to, aby specjalizacja nie pociągała za sobą zwiężenia horyzontów umysłowych robotnika, jak w krajach kapitalistycznych.

S. Szczerow: *Elektryfikacja rolnictwa w Z. S. R. R.*

Nr 14. I. Kuźminow: *Nieprzerwany wzrost sił produkcyjnych jako prawo rozszerzonej socjalistycznej produkcji*. P. Fiedosiejew: *Marksistowska teoria klas i walki klasowej*.

Krytyka i bibliografia. K. Samorukow: *Nowe rękopisy Fryderyka Engelsa* (Archiwum Marksa i Engelsa. T. X.). Recenzja G. Wasieckiego z książki A. A. Maksimowa pt. *Szkice z historii walki o materializm w rosyjskim przyrodoznawstwie*.

J. L.

„SOWIETSKAJA ETNOGRAFIJA“

1946. Nr 3. S. I. Iwanow: *Pamięci W. G. Bogoroza*. Autor przedstawia sylwetkę zmarłego wybitnego rosyjskiego etnografa.

Zagadnienia ogólnej etnografii i antropologii.

M. O. Koswien: *I. J. Bachofen i nauka rosyjska*.

Zagadnienia etnogenezy.

Szereg artykułów poświęconych etnogenezie Tatarów nadwołżańskich.

Materiały i badania etnograficzne i antropologiczne Z. S. R. R. Z historii etnografii i antropologii. Ogłoszenia, uwagi, autoreferaty. Kronika.

Krytyka i bibliografia.

M. in. Hutton Webster: *Taboo. A sociological Study*, 1942, str. 378. Recenzentka B. Szarewskaja zarzuca autorowi pracy niedostateczne naświetlenie kwestii tabu od strony teoretycznej, uznaje jej doniosłość ze względu na zebrany materiał faktyczny.

Hsiao-Tung Fei: *Peasant life in China*. Z przedmową B. Malinowskiego. N. Y. 1939 str. XXVI — 300 Rec. M. O. Koswien. Jest to monografia etnograficzno-socjologiczna wsi chińskiej. — Malinowski w przedmowie ocenia ją bardzo wysoko, podkreślając doniosłość podobnych studiów dla badania procesu europeizacji. Recenzent książki chwali zamiar autora — próbę monograficznego opisu wsi chińskiej, ale krytykuje wykonanie.

Nr 4. Art. wstępny. *Dziesięć lat stalinowskiej konstytucji*.

Zagadnienia etnogenezy. A. P. Okładnikow: *W kwestii najstarszych mieszkańców wysp japońskich i ich kultury*. G. M. Wasilewicz: *Najstarsze etnonimy w Azji i nazwy ewenkijskich rodów*.

Materiały i badania etnograficzne i antropologiczne w Z. S. R. R. m. inn. A. A. Popow: *Rodzinne życie u Dołganów*.

Materiały i badania etnograficzne i antropologiczne zagranicą. D. A. Olde-rogge: *Trzyrodowy związek w południowo-wschodniej Azji*. Autor artykułu referuje poglądy Mc Lennana na egzogamię i endogamię, wyniki badań L. J. Sternberga nad fratrią giliacką i badań nad związkami tego samego typu w południowo-wschodniej Azji.

Następne działy zeszytu:

Z historii etnografii i antropologii. Uwagi, ogłoszenia, autoreferaty. Kronika.